

DOI: <https://doi.org/10.32652/spmed.2022.2.138-141>

Кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і валеології – Одеського національного медичного університету – 90 років

О. Г. Юшковська

Одеський національний медичний університет, Одеса, Україна

Кафедра фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і валеології (до 1997 р. – фізичного виховання, лікувальної фізкультури та лікарського контролю) була організована на підставі рішення Ради професорів Одеського медичного інституту 3 вересня 1932 р.

Першим завідувачем кафедри став директор Одеської філії Всеукраїнського НДІ фізичної культури доцент Яків Йосифович Камінський, який стояв біля витоків зародження і становлення в Одеському регіоні лікувальної фізичної культури й лікарського контролю.

Після Я. Й. Камінського кафедру очолювали старший викладач К. К. Трофимов, доцент В. М. Бідер, доцент М. В. Корабльов. Після Другої світової війни замість самостійної кафедри фізичного виховання, ЛФК і ЛК було створено однойменний курс при кафедрі військово-медичної підготовки, яким до 1950 р. завідували: полковник Г. А. Дмитрієвській, канд. мед. наук полковник медичної служби В. Т. Стовбун, старший викладач майор медичної служби М. И. Гольдберг. У 1950 р. курс знову було перетворено у самостійну кафедру, яку до 1956 р. очолювали: канд. мед. наук доцент В. О. Фельдштейн, старший викладач І. Д. Капустін, канд. мед. наук, доцент Г. П. Антошечкин і канд. мед. наук, доцент Е. І. Рябуха.

З 1956 р. протягом 31 року завідувачем кафедри був канд. мед. наук, доцент Заслужений тренер УРСР і СРСР Олександр Костянтинович Дюжев, з 1987 до 2008 р. кафедрою завідував Заслужений працівник освіти України д-р мед. наук професор Валентин Степанович Соколовський, а з 2008 до сьогодні її очолює д-р мед. наук професор Ольга Геннадіївна Юшковська.

З перших днів організації і роботи кафедри велика увага приділялася навчально-методичній і науково-методичній роботі, впровадженню розроблених методик з організації раціональних режимів рухової активності хворих з різною патологією у практику охорони здоров'я.

За результатами проведених науково-дослідних робіт співробітниками кафедри було виконано і захищено ряд дисертацій: М. М. Стебловцев «Лікувальна фізкультура при інфаркті міокарда в стаціонарах і поліклінічних умовах» (1967); О. К. Дюжев «Раціональні режими рухової активності в торакальній хірургії» (1969); Л. Ф. Нурик «Інструментальна діагностика як метод фармакологічного дослідження серцево-судинної системи» (1972); В. П. Саньков «Основні критерії для призначення раціональних режимів рухової активності особам з хірургічними захворюваннями органів черевної ділянки» (1972); М. С. Романов «Лікувальна фізкультура при травмах і захворюваннях щелепно-лицевої ділянки» (1973); В. М. Горяча «Діагностика функціонального стану серцево-судинної системи у дітей в активній фазі ревматизму під впливом лікувальної фізкультури» (1975); М. М. Кобазев «Обґрунтування раціональних режимів занять фізичними вправами плавскладу флоту» (1978); В. В. Погорі-

лий «Психічна регуляція і фізична працездатність спортсменів» (1985); С. В. Войтенко «Методика, організація і ефективність використання фізичних вправ у процесі трудової діяльності моряків у тривалих рейсах» (1987); В. С. Владова. «Ефективність використання засобів фізичної культури у підлітків із спадковою схильністю до гіпертонічної хвороби» (1990).

З 1985 р. кафедра займається розробкою питання, адаптації людини до напруженої м'язової діяльності і критеріїв її оцінювання. Матеріали цих досліджень стали основою докторської дисертації В. С. Соколовського «Адаптація організму людини до напруженої м'язової діяльності і розробка критеріїв оцінки» (1991). У межах наукового напрямку на кафедрі виконано такі кандидатські дисертації:

О. Л. Плакіда «Аеробні і анаеробні здібності студентів з різними рівнями підготовленості» (1990 р.); І. І. Бондарев «Лікарський контроль на заняттях карате і культуризмом з використанням інтенсивних фізичних навантажень» (1995); Т. В. Сочинська «Зміни реактивності організму в умовах тривалих фізичних навантажень циклічного характеру» (1996); О. Г. Юшковська «Оцінка адаптаційних зсувів в організмі бігунів-стайерів у динаміці річного спортивного тренування» (2000); О. П. Романчук «Експрес-оцінка адаптаційних зсувів у спортсменів, що займаються ациклічними видами спорту» (2000).

З 2004 р. темою НДР кафедри є «Вивчення саногенетичних механізмів і диференційований підбір корекційно-реабілітаційних заходів (у тому числі використання психофізичної гімнастики, східно-оздоровчих систем, лікувальної фізичної культури, засобів і форм фізичного виховання) залежно від рівня здоров'я, напруги адаптаційних резервів, стадії захворювання» (номер держреєстрації 0103U007946), у рамках якої завершено докторську дисертацію О. Г. Юшковської «Саногенетична концепція оцінки ефективності і прогнозу санаторно-курортної реабілітації хворих на ішемічну хворобу серця» та кандидатську дисертацію С. І. Лазаревої «Лікувальна фізкультура в комплексному відновлювальному лікуванні дітей, хворих на дитячий церебральний параліч».

Починаючи з 2009 р., кафедра виконувала науково-дослідну роботу «Дослідження методів підвищення ефективності, організації, контролю і управління процесом корекції функціонального стану і фізичної підготовленості різних контингентів, що займаються фізичною культурою та спортом, з використанням інноваційних підходів, заснованих на вживанні нових сучасних технологій фізичного виховання і лікувальної фізичної культури». В межах тематики було підготовлено та успішно захищено кандидатську дисертацію старшого викладача кафедри Є. В. Долгієр на тему «Фізична реабілітація жінок ювенільного періоду, хворих на нейроциркуляторну дистонію, засобами оздоровчої аеробіки». 24.05.2017 р. успішно захищено дисертацію асистента Є. Ю. Страшко «Принцип комплексного впливу методами медичної реабілітації та фізіотерапії на спіралеподібні кінематичні м'язові ланцюги дітей, хворих на спастичні форми дитячого церебрального паралічу».

У 2019–2023 рр. кафедра працює над НДР «Розробка програми адекватної профілактики передпатологічних станів і захворювань засобами фізичної культури та методами фізичної реабілітації контингенту осіб з різним рівнем фізичної активності».

27 квітня 2021 р. співробітниками кафедри захищено дві дисертаційні роботи: докторську дисертацію О. Л. Плакіди «Стратегія вибору немедикаментозних методів профілактики захворювань і відновлювального лікування на санаторному етапі реабілітації на основі особливостей адаптаційних реакцій організму на фізичні навантаження різного напрямку та інтенсивності» (науковий керівник д-р мед. наук професор О. Г. Юшковська) та кандидатську дисертацію О. В. Філоненко «Диференційний підхід до вибору програми реабілітації хворих на ішемічну хворобу серця, враховуючи композиційний склад тіла, на санаторному етапі реабілітації з використанням нордичної ходьби» (науковий керівник д-р мед. наук професор О. Г. Юшковська).

У 1997 р. при кафедрі відкрито аспірантуру, яку успішно закінчили із захистом кандидатських дисертацій О. Г. Юшковська (2000), О. П. Романчук (2000), Н. М. Кухар (2002), С. І. Лазарева (2005).

У 1980 р. наказом МОЗ України на базі кафедри було створено доцентський курс тематичного удосконалення «Лікувальна фізкультура і спортивна медицина» при факультеті удосконалення лікарів ОМІ ім. М.І Пирогова. За час роботи циклу підвищили кваліфікацію понад 600 лікарів з лікувальної фізкультури і спортивної медицини і понад 280 методистів з лікувальної фізкультури з вищою педагогічною освітою з різних регіонів України. Сьогодні на кафедрі проводяться передатестаційні цикли, спеціалізація, цикли тематичного удосконалення і стажування лікарів з ЛФК і спортивної медицини.

У 2005 р. видано підручник (гриф МОЗ України) «Лікувальна фізична культура» (автори: В. С. Соколовський, Н. О. Романова, О. Г. Юшковська) та монографію доцента Б. Б. Борисюка «Реальная йоготерапия». В. С. Соколовський, О. Г. Юшковська, Н. О. Романова взяли участь у написанні розділів книги «Лікувальна фізкультура в комплексі санаторно-курортного лікування».

Також було видано методичні рекомендації з грифом МОЗ України «Використання м'якої ігрової (сенсорно-моторної) кімнати для занять лікувальною фізкультурою дітей з різними формами церебрального паралічу» (В. С. Соколовський, В. П. Прус, С. В. Прус, В. В. Лішневська, С. І. Лазарева) та «Психофізична гімнастика у комплексній санаторно-курортній реабілітації хворих на ішемічну хворобу серця» (В. С. Соколовський, О. Г. Юшковська, Л. І. Фісенко, О. О. Лічінакі, М. М. Тишук).

В 2009 р. вийшла монографія д-р мед. наук О. Г. Юшковської «Фізична реабілітація хворих на ішемічну хворобу серця». Вона є також співавтором навчальних посібників «ЛФК в санаторно-курортних закладах», «Современная механотерапия в санаторно-курортной практике», «Медицинская реабилитация», науково-практичного довідника «Курорти та санаторії України».

Кафедра фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і валеології згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України за № 532 від 23.08.11 р. «Про внесення змін до наказу МОЗ України» визначена опорною з питань фізичного виховання, здоров'я та валеології медичних та фармацевтичних закладів освіти III–IV рівнів акредитації МОЗ України для спеціальностей: 7.12010001 «Лікувальна справа», 7.12010002 «Педіатрія», 7.12010003 «Медико-профілактична справа».

Щорічно проводяться міжкафедральні онлайн-наради фахівців однопрофільних кафедр МОЗ України з фізичного виховання, на яких затверджуються нові програми, корегування тестів та нормативів, які розробляються співробітниками опорної кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і валеології Одеського національного медичного університету.

За останні роки співробітниками кафедри було видано навчальний посібник (з грифом МОЗ України) «Самостійні заняття з фізичного виховання»; розроблено «Основи спортивної медицини» (методические рекомендации для студентов 4 курса) (О. Г. Юшковская, І. І. Бондарев, Н. Н. Кухар, А. Л. Плакіда, В. А. Клоков); програми «Фізичне виховання» і «Фізичне виховання та здоров'я» (курс за вибором) (О. Г. Юшковська; В. Ю. Середовська; О. А. Пархоменко); «Комплексне санаторно-курортне лікування хворих на ішемічну хворобу серця із застосуванням функціонального харчування: методичні рекомендації» (К. Д. Бабов, О. Г. Юшковська, О. Л. Плакіда, О. А. Усенко); «Фізична реабілітація жінок після радикального лікування раку молочної залози на етапах ранньої та підгострої реабілітації в санаторно-курортних закладах України: методичні рекомендації» (О. Г. Юшковська, Т. В. Семікопна, О. І. Ткаченко, Н. І. Владимірова, Н. М. Кухар, О. В. Бондар, О. Д. Гавловський); «Основи спортивної медицини» (методичні рекомендації для студентів 4 курсу).

Кафедра була ініціатором організації і проведення 25–26 вересня 2002 р. в м. Одеса I Всеукраїнського з'їзду фахівців зі спортивної медицини і лікувальної фізкультури «Перспективи розвитку спортивної медицини і лікувальної фізкультури ХХІ століття». Було видано матеріали з'їзду, в яких опубліковано 16 робіт співробітників кафедри.

Інтернатура на кафедрі проводиться за двома спеціальностями: «Спортивна медицина» і «Фізична та реабілітаційна медицина». В цьому році на спеціальність «Фізична і реабілітаційна медицина» набрано групу з дев'яти інтернів. Керівник — завідувач кафедри д-р мед. наук професор О. Г. Юшковська.

Постійно на кафедрі проводяться курси підвищення кваліфікації з циклів «ПАЦ», «Спеціалізація», «Стажкування» за фахом «Лікувальна фізкультура», «Спортивна медицина», «Фізична та реабілітаційна медицина».

З нової дисципліни «Фізична та реабілітаційна медицина» для спеціалізації лікарів вже проведено два випуски по 15 слухачів.

Кафедра у своєму розпорядженні має хорошу матеріальну базу, що дозволяє належним чином проводити навчальну, методичну і наукову роботу. Є лекційна аудиторія, три навчальні кімнати для проведення практичних занять, зал для масажу і мануальної терапії, дев'ять спеціалізованих залів для проведення занять з фізичного виховання.

Починаючи з 1993 р., кафедра щорічно проводить міжнародні науково-практичні конференції «Сучасні досягнення валеології, спортивної медицини та лікувальної фізкультури» з виданням тез матеріалів конференцій. 6–7 жовтня 2022 р. на кафедрі планувалося проведення XXI Науково-практичної конференції з міжнародною участю «СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ СПОРТИВНОЇ МЕДИЦИНИ, ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ, ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ВАЛЕОЛОГІЇ-2022», присвяченої 90-річчю заснування кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини, фізичного виховання і валеології.

ВІТАЄМО УЛЮБЛЕНУ КАФЕДРУ З ЮВІЛЕЄМ!

Надійшла 03.05.2022